

Тетяна БЄЛКОВА

кандидат педагогічних наук, докторант
кафедри педагогіки, педагогічного факультету
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
<https://orcid.org/0000-0001-9357-8941>

КОНЦЕПЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДО ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

У статті окреслено передумови створення концепції професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до формування здоров'язбережувального освітнього середовища: сучасні процеси становлення демократичної, правової, соціальної держави, розвиток засад громадянського суспільства, інтеграції України до Європейського співтовариства, реалізації освітньої реформи; спрямованість сучасної політики нашої держави у сфері реабілітації на збереження та оздоровлення нації.

Метою створення концепції професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до формування здоров'язбережувального освітнього середовища є задоволення індивідуальних потреб здобувачів закладу вищої освіти щодо особистісного та професійного зростання за фахом, а також задоволення потреб держави у кваліфікованих спеціалістах з високим рівнем професіоналізму, здатних грамотно та відповідально проводити оздоровчу та реабілітаційну роботу з різним контингентом населення, впроваджувати в освітній процес здоров'язбережувальні та інтерактивні технології, сприяти гармонійному розвитку особистості, формуванню життєво необхідних навичок, розвитку фізичних якостей, зміцненню здоров'я та підготовці людини з обмеженими можливостями до активної трудової діяльності.

Розкрито структуру та зміст професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації, передбачено організаційні заходи щодо підвищення якості життя особистості шляхом максимального відновлення функціональних рухових можливостей. Запропоновано шляхи та наведено очікувані результати реалізації Концепції. Реалізація Концепції сприятиме створенню єдиного освітнього простору, спрямованого на забезпечення процесу професійної підготовки компетентного фахівця сфері реабілітації нового покоління, підготовленого до здійснення здоров'язбережувальної діяльності та конкурентоспроможного на ринку оздоровчо-реабілітаційних послуг.

Ключові слова: концепція, професійна підготовка, майбутній фахівець, фізична реабілітація, здоров'язбережувальне освітнє середовище, здоров'язбережувальні технології.

CONCEPT OF PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE SPECIALISTS IN PHYSICAL REHABILITATION TO FORMATION OF A HEALTH- PRESERVING EDUCATIONAL ENVIRONMENT

This article outlines the prerequisites for the creation of the concept of professional training of future physical rehabilitation specialists to formation of a health-preserving educational environment: modern processes of the formation of a democratic, legal, social state, the development of the foundations of civil society, the integration of Ukraine into the European Community, the implementation of educational reform; the focus of the modern policy of our state in the field of rehabilitation on health preservation and improvement of the nation.

The purpose of the creation of the concept of professional training of future specialists in physical rehabilitation to formation of a health-preserving educational environment is to satisfy the individual needs of the applicants of the institution of higher education regarding personal and professional growth by profession, as well as to satisfy the needs of the state for qualified specialists with a high level of professionalism, who are able to competently and responsibly to carry out health and rehabilitation work with different contingents of the population, to introduce health-preserving and interactive technologies into the educational process, to promote the harmonious development of the personality, the formation of vital skills, the development of physical qualities, strengthening health and preparing people with disabilities for active work.

The structure and content of professional training of future specialists in physical rehabilitation are disclosed, organizational measures are provided to improve the quality of life of the individual through the maximum restoration of functional motor capabilities. The ways are proposed and the expected results of the implementation of the Concept are provided. The implementation of the Concept will contribute to the creation of a single educational space aimed at ensuring the process of professional training of a competent specialist in the field of rehabilitation of a new generation, prepared to carry out health-preserving activities and competitive in the market of health and rehabilitation services.

Key words: concept, professional training, future specialist, physical rehabilitation, health-preserving educational environment, health-preserving technologies.

Постановка проблеми. Визначальною тенденцією концепції вищої освіти на сучасному етапі, враховуючи різноманітні парадигмальні пошуки, освітні реформи та педагогічні інновації, що охопили світовий освітній простір є підготовка кваліфікованого працівника відповідного рівня й профілю, конкурентоспроможного на ринку праці, компетентного, відповідального, який вільно володіє своєю професією й орієнтується в суміжних галузях діяльності, здатного до ефективної роботи за спеціальністю на рівні світових стандартів, готового до постійного професійного зростання, соціальної і професійної мобільності [1, с. 55; 12, с. 256].

Тому з позицій сьогодення вища освіта у світі розглядається, як соціальний інсти-

тут, який покликаний не стільки забезпечити суспільство соціальними суб'єктами, що відповідають своєю «якістю» соціальним потребам, здатним брати участь у соціально-економічних процесах і виконувати різні соціально необхідні функції, скільки створювати умови для їх успішної соціалізації, соціальної адаптації та самореалізації [9, с. 147].

У зв'язку з цим зміна освітніх парадигм – перехід від репродуктивно-педагогічної цивілізації до творчо-педагогічної цивілізації – пов'язує цілі освіти зі зміною якості особистості, яка в реальному майбутньому має втілювати ідеал справжньої єдності її сутнісних сил, духовної і фізичної досконалості. Це зумовлено інтеграцією вітчизняної системи вищої освіти до єдиного

європейського освітнього простору. Цей процес потребує залучення суспільства до фундаментальних культурних цінностей, до яких належать і цінності сфери охорони здоров'я, фізичної реабілітації (фізичної терапії та ерготерапії) [16, с. 136].

В умовах значного погіршення стану здоров'я нації, а також, насамперед, з реабілітацією значної кількості поранених та інвалідів, які постраждали під час збройного конфлікту на сході України та війни між Україною та Російською Федерацією, особливої актуальності набувають питання оптимізації професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації, діяльність яких спрямована на покращення здоров'я та якості життя населення [15, с. 350].

Саме тому не менш важливим є питання якісної професійної підготовки майбутніх фахівців із фізичної реабілітації у закладі вищої освіти, здатних володіти фаховими знаннями, вміннями та навичками, готових до постійного професійного зростання, соціальної та професійної мобільності, ефективної роботи за фахом на рівні світових стандартів і творчо підходити до вирішення неординарних питань, тобто компетентних фахівців, які глибоко розуміють і знають свою роль у суспільстві, вміють творчо використовувати набуті знання на практиці. Реалізація цієї проблеми, на нашу думку, можлива на основі створення концепції професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до формування здоров'язбережувального освітнього середовища.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Роботу виконано згідно з планом науково-дослідних робіт Українського державного педагогічного університету імені Михайла Драгоманова та кафедри педагогіки «Педагогіка у відкритому освітньо-науковому просторі», і є фрагментом дослідження на тему: «Теорія і практика професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної реабілітації до формування здоров'язбережувального освітнього середовища». Тему дисертації розглянуто та затверджено на засіданні

Вченої ради Українського державного педагогічного університету імені Михайла Драгоманова (протокол №4 від 30 листопада 2023 року).

Аналіз досліджень і публікацій. Реалізації здоров'язбережувального напрямку в освіті сприяє державна політика України, створюючи підґрунтя для розроблення підходів до розв'язання проблеми здоров'язбереження. Адже, створення оптимальних умов для життєдіяльності людей, які потребують відновлення втраченого контакту з довкіллям, корекції та наступної психолого-педагогічної реабілітації, трудової адаптації й інтеграції в соціум, належить до першочергових державних завдань. Про це йдеться в Національній стратегії з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація» [13].

У Законі України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я» [8] зазначено, що реабілітаційну стратегію охорони здоров'я спрямовано на досягнення оптимального рівня функціонування особи у взаємодії з її навколишнім середовищем, з урахуванням соціальної інтеграції та незалежності; з цією метою використовуються інтегровані підходи до оптимізації, розбудови та зміцнення ресурсів людини, залучення до взаємодії зі сприятливим навколишнім середовищем, що зумовлює наявність чисельної групи фахівців відповідного профілю [18, с. 3].

Не можемо не погодитися з думкою науковців С. В. Гаркуши [4], В. І. Лугового [11], Носко М. О. [14], О. Л. Тоцької [17] та ін., які свідчать, що відбувається зміна моделі вищої професійної освіти, пов'язана з новими вимогами до рівня професійних компетенцій, критерії яких визначаються між роботодавцем і ринком. Метою професійної освіти, на нашу думку, є формування кваліфікованого кадрового потенціалу для задоволення потреб суспільства, ринку праці і держави шляхом створення умов для набуття знань, умінь, навичок і компетентностей у сфері професійної діяльності особистості упродовж життя відповідно до її покликання, інтересів і здібностей, а саме

необхідності переходу від навчання знань, умінь, навичок до навчання здатності навчатися та самовдосконалюватися.

Модернізація системи вищої освіти та підвищення якості професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації в Україні є, зауважує Н. О. Белікова, виражається через її спрямованість на підготовку компетентного фахівця нової генерації, підготовленого для здійснення здоров'язбережувальної діяльності та конкурентоспроможного на ринку фізкультурно-оздоровчих та рекреаційних послуг [2, с. 17].

Т. В. Д'яченко вважає, що підготовка фахівців нового типу – фізичних реабілітологів – повинна здійснюватися не методами профілактики та лікування організму, а методами відновлення всіх видів і форм активної діяльності. Реабілітаційний сенс професійної підготовки полягає в тому, що в суб'єктів навчання виховуються компетенції не використання засобів протидії хворобам (сутність медичної освіти), а засвоєння навичок та вмінь відтворювати здоров'я та якість життя [6, с. 56].

Новому українському суспільству потрібні фахівці за напрямком фізичної реабілітації (фізичної терапії й ерготерапії) інноваційного типу, які поєднують здатність до творчої співпраці в міждисциплінарній креативній команді, володіють сучасними інноваційними здоров'язбережувальними, реабілітаційними технологіями та покликані спрямовувати власні зусилля на відновлення, корекцію й підтримку рухових функцій людини [3, с. 11].

Успішність забезпечення професійної підготовки майбутнього фахівця фізичної реабілітації до формування здоров'язбережувального освітнього середовища залежить від оптимального визначення базисної системи взаємозалежних поглядів на процес освіти на основі врахування змін стратегічних цілей фахової підготовки та закономірностей побудови освітнього процесу.

Метою дослідження є розроблення концепції професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до

формування здоров'язбережувального освітнього середовища.

Виклад основного матеріалу дослідження. Концепція професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до формування здоров'язбережувального освітнього середовища ґрунтується на методологічному, теоретичному та практичному концептах, які є взаємопов'язані між собою і взаємодоповненні. Проведений аналіз наукових публікацій, присвячених розробленню структури та змісту концепцій у галузі освіти [2; 6; 11; 14], дав підстави окреслити передумови створення концепції, узагальнити проблеми та сформулювати мету та завдання, ключові положення концепції професійної підготовки до формування здоров'язбережувального освітнього середовища. Концепція професійної підготовки до формування здоров'язбережувального освітнього середовища (далі – Концепція) визначає цілі та завдання у справі розвитку професіоналізму кадрового потенціалу, удосконалення функціонування загальнонаціональної системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації майбутніх реабілітологів з метою здійснення здоров'язбережувальної професійної діяльності в галузі охорони здоров'я [20, с. 95].

Концепція складається з таких обов'язкових розділів:

1) вступ – містить відомості про нормативно-правове підґрунтя концепції, передумови її розроблення й основні проблеми, що повинні бути розв'язані в ході реалізації концепції;

2) основні цілі та завдання концепції – визначається головна мета функціонування системи, що лежить в основі запропонованої концепції; завдання, що необхідно розв'язати в полі дії концепції;

3) функціональний простір (зміст) системи – розкриває перспективи модернізації системи шляхом уточнення її змістового наповнення;

4) організаційні форми й структура системи, що висвітлюється в концепції – характеризують структуру розробленої системи;

5) заходи з реалізації визначених концептуальних положень;

б) очікуваний результат.

Основними передумовами розроблення Концепції є сучасні процеси становлення демократичної, правової, соціальної держави, розвиток засад громадянського суспільства, інтеграція України в Європейське співтовариство, проведення освітньої реформи, зокрема реформування вищої освіти, спрямованого на їх удосконалення. У провідних стратегічних орієнтирах нашої держави визначено, що до її основних пріоритетів належить діяльність, спрямована на європейську інтеграцію України. Інтеграція (лат. – відновлення, заповнення, цілий) – сторона процесу розвитку, пов'язана з об'єднанням у ціле раніше різнорідних частин та елементів. Процеси інтеграції можуть мати місце як у рамках уже сформованої системи (у цьому випадку вони ведуть до підвищення рівня її цілісності й організованості), так і при виникненні нової системи з раніше незв'язаних елементів. Окремі частини інтегрованого цілого можуть мати різний ступінь автономії. У ході процесів інтеграції у системі збільшується обсяг та інтенсивність взаємозв'язків і взаємодій між елементами, зокрема надбудовуються нові рівні управління [19, с. 56].

До основних принципів інтегрованої професійної підготовки майбутніх реабілітологів належать міжпредметні зв'язки, які зумовлюють вибір до оволодіння спеціальними знаннями з фундаментальних педагогічних, психологічних, медичних дисциплін, практичними вміннями й навичками у сфері відновлення здоров'я та умілого використання набутого досвіду в різних галузях реабілітаційної діяльності. Ідея міжпредметних зв'язків виконує організаційну функцію, впливаючи на побудову програм, структуру навчального матеріалу, а також відбір методів та форм навчання.

Систематичне їх застосування в процесі професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації, зазначає А. В. Фастівець, створює можливості для широкого використання дидактичних ма-

теріалів і засобів наочності, які зазвичай використовуються в процесі викладання одного навчального предмета, при вивченні інших дисциплін. Організація освітнього процесу вимагає використання комплексних форм із міжпредметним змістом.

Доведено, що міждисциплінарні зв'язки є ефективним засобом підвищення ефективності і скорочення термінів, необхідних для засвоєння, поглиблення, систематизації та закріплення знань, тому сьогодні активно розробляються інтегровані програми, які дають можливість органічно поєднувати різні навчальні дисципліни і забезпечують всебічний розвиток здобувачів вищої освіти [18, с. 4].

У сучасній системі вищої освіти кардинально переглядається зміст, організація та вибір педагогічного інструментарію підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації у відповідності до світових пріоритетів даної сфери професійної освіти, національних потреб у конкурентоздатних професіоналах та кардинальних змін систем освіти в інтегрованому освітньому просторі [5, с. 9].

Радикальних змін у функціонуванні системи вищої освіти передбачає Закон України «Про вищу освіту». У статті 5 зокрема зазначається, що підготовка фахівців з вищою освітою здійснюється за відповідними освітніми чи науковими програмами на таких рівнях вищої освіти: початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти; перший (бакалаврський) рівень; другий (магістерський) рівень; третій (освітньо-науковий/освітньо-творчий) рівень; науковий рівень [6].

Початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти відповідає шостому рівню Національної рамки кваліфікацій і передбачає здобуття особою загальнокультурної та професійно орієнтованої підготовки, спеціальних умінь і знань, а також певного досвіду їх практичного застосування з метою виконання типових завдань, що передбачені для первинних посад у відповідній галузі професійної діяльності.

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти відповідає сьомому рівню На-

ціональної рамки кваліфікацій і передбачає здобуття особою теоретичних знань та практичних умінь і навичок, достатніх для успішного виконання професійних обов'язків за обраною спеціальністю.

Другий (магістерський) рівень вищої освіти відповідає восьмому рівню Національної рамки кваліфікацій і передбачає здобуття особою поглиблених теоретичних та/або практичних знань, умінь, навичок за обраною спеціальністю (чи спеціалізацією), загальних засад методології наукової та/або професійної діяльності, інших компетентностей, достатніх для ефективного виконання завдань інноваційного характеру відповідного рівня професійної діяльності.

Третій (освітньо-науковий/освітньо-творчий) рівень вищої освіти відповідає дев'ятому рівню Національної рамки кваліфікацій. Освітньо-науковий рівень вищої освіти передбачає здобуття особою теоретичних знань, умінь, навичок та інших компетентностей, достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіння методологією наукової та педагогічної діяльності, а також проведення власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Освітньо-творчий рівень вищої освіти передбачає оволодіння методологією мистецької та мистецько-педагогічної діяльності, здійснення самостійного творчого мистецького проекту, здобуття практичних навичок продукування нових ідей і розв'язання теоретичних та практичних проблем у творчій мистецькій сфері.

Науковий рівень вищої освіти відповідає десятому рівню Національної рамки кваліфікацій і передбачає набуття компетентностей з розроблення і впровадження методології та методики дослідницької роботи, створення нових системоутворюючих знань та/або прогресивних технологій, розв'язання важливої наукової або прикладної проблеми, яка має загальнонаціональне або світове значення.

Здобуття вищої освіти на кожному рівні вищої освіти передбачає успішне виконання особою відповідної освітньої або наукової програми, що є підставою для присудження відповідного ступеня вищої освіти: молодший бакалавр; бакалавр; магістр; доктор філософії; доктор наук [6].

З ідеєю інтеграції знань тісно пов'язана концепція професійної підготовки майбутнього фахівця з фізичної реабілітації до формування здоров'язбережувального освітнього середовища в процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін. Здоров'язбережувальне освітнє середовище вчені трактують як сукупність антропогенних, природних, культурних факторів, які сприяють задоволенню людиною власних потреб, здібностей, можливостей збереження здоров'я та впровадження здоров'язбережувального навчання як процесу взаємодії суб'єктів навчання, результатом якого є засвоєння знань, умінь, навичок, способів творчої діяльності, системи цінностей і здоров'язбереження [10, с. 162].

Практичними напрямками реалізації концепції професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до формування здоров'язбережувального освітнього середовища є: зміцнення здоров'я через правильний фізичний розвиток; формування потреби в заняттях фізичною культурою; розвиток і вдосконалення рухових якостей; формування соматичного складника здоров'я (виховання культури харчування, дотримання режиму дня тощо); виховання потреби досягнення емоційної стабільності; розвиток навичок саморегуляції; розуміння цінності здоров'я у всіх аспектах його вияву; розвиток мотивації до моральної поведінки як основи психічного та соціального здоров'я [10, с. 162].

Ефективність діяльності фахівця фізичної терапії зі збереження і зміцнення здоров'я різних верств населення залежить від узгодженої взаємодії педагогічних, медичних, соціальних працівників, сім'ї, закладу, громадськості. Формування здоров'язбережувального освітнього середовища здійснюється шляхом упровадження сучасних здоров'язберігальних технологій.

Змістові аспекти реалізації здоров'язбережувальних технологій в освітньому процесі закладів вищої освіти ми можемо відобразити у рис. 1.

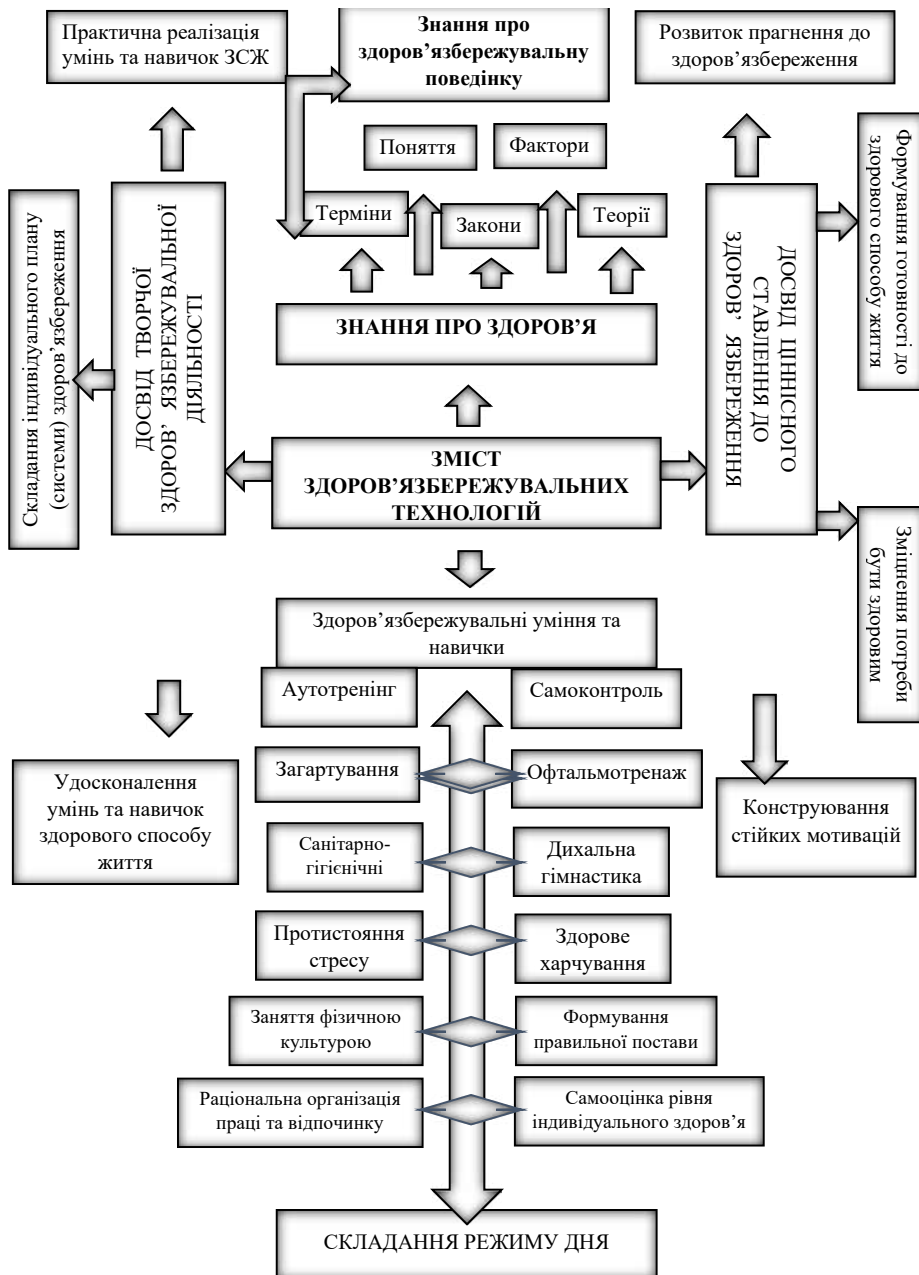


Рис. 1. Змістові аспекти реалізації здоров'язбережувальних технологій в освітньому процесі закладу вищої освіти

Проблема фізичної реабілітації та здоров'язбережувальних технологій є надзвичайно важливою в сучасному поступі. Адже нинішнє суспільство характеризується прогресивним зниженням стану здоров'я українців і зростанням числа тих осіб, які потребують реабілітації, тобто відновлення втраченого здоров'я. Саме тому не менш важливим є питання якісної підготовки майбутніх фахівців із фізичної реабілітації у ЗВО, здатних володіти фаховими знаннями, вміннями та навичками, готових до постійного професійного зростання, соціальної та професійної мобільності, ефективної роботи за фахом на рівні світових стандартів і творчо підходити до вирішення неординарних питань, тобто компетентних фахівців, які глибоко розуміють і знають свою роль у суспільстві, вміють творчо використовувати набуті знання на практиці.

Процес професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до здоров'язбережувальної діяльності повинен враховувати причинно-наслідкові зв'язки і залежності, які проявляються у формі провідних тенденцій та визначають стратегію цього процесу, серед яких:

- гуманізація – залежність процесу професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до здоров'язбережувального освітнього середовища у закладі вищої освіти від ступеня спрямованості освітнього процесу на особистість здобувача, орієнтацію на особистісну компоненту професійної підготовки;

- фундаменталізація – перерозподіл пріоритетів змісту професійної підготовки із вузькоспеціальних, спеціалізованих компонентів знань на загальнонаукові і загальноспеціальні, які є основою професіоналізму майбутніх фахівців з фізичної реабілітації;

- гуманітаризація, яка викликана зміною ролі вищої школи як соціального інституту, який сьогодні покликаний готувати широкоосвічених особистостей з високим рівнем загальної культури, активною громадською позицією; така тенденція означає необхідність підвищення загаль-

нокультурного рівня майбутніх фахівців з фізичної реабілітації;

- імператив неперервності освіти, який корінним чином змінює роль вищої школи, цілі її діяльності і функції, парадигму освіти «на все життя» на освіту «через все життя»;

- міждисциплінарний та інтернауковий характер знань в сучасних освітніх системах, зумовлений системністю і глобальністю соціальних та професійних проблем, переважно синтетичним характером розвитку сучасної науки і практики;

- інтелектуалізація, яка реалізується через форми проблемного, активного, розвивального навчання, в діяльнісному підході та інших формах навчальної діяльності, яка має методичний базис, складений пріоритетом стимулювання інтелектуальної діяльності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації;

- динамізація – необхідність постійного реагування системи професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації на всі зміни соціальної та професійної практики, а також прогресивні зміни внутрішніх аспектів діяльності закладу вищої освіти, що передбачає постійну трансформацію змісту освіти, методичного апарату та інших характеристик її діяльності [2, с. 18].

Отже, ефективність діяльності майбутнього фахівця з фізичної реабілітації щодо збереження та зміцнення здоров'я різних верств населення залежить від злагодженої взаємодії педагогічних, медичних, соціальних працівників, сім'ї, установ, громадськості. Нові вимоги, що постають перед вищою освітою у галузі фізичної реабілітації, обумовлюють необхідність пошуку нових підходів до організації освітнього процесу, який повинен повною мірою відповідати сучасним стратегічним орієнтирам розвитку реабілітаційної сфери та суспільства.

Висновки. Концепція професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до здоров'язбережувального освітнього середовища вимагає педагогічно обґрунтованого поєднання традиційних та інноваційних технологій з метою мак-

симального наближення теоретичної підготовки здобувачів вишу в до практичної діяльності в реабілітаційних закладах та установах соціального захисту населення із впровадженням в освітній процес сучасних досягнень науки, форм і методів активного навчання та моделювання професійних ситуацій, що особливо яскраво проявляється у здоров'язбережувальному спрямуванні.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в реалізації концепції професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до формування здоров'язбережувального освітнього середовища. Підвищення якості підготовки фахівців шляхом впровадження має перспективи для розвитку реабілітаційної галузі.

ЛІТЕРАТУРА

1. **Андрущенко, В. П., & Бондар, В. І.** (2015). Модернізація педагогічної освіти в контексті викликів XXI століття. *Європейські педагогічні студії*, Вип. 5–6. С. 54–63. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/epc_2015_5-6_8.pdf
2. **Белікова, Н. О.** (2012). Концептуальні підходи до формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до здоров'язбережувальної діяльності. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*, №1. С. 17–21.
3. **Белікова, Н. О.** (2012). Теоретичні і методичні засади підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до здоров'язбережувальної діяльності : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Київ. 45 с. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/7876.pdf>
4. **Гаркуша, С. В., Гаркуша, В. В., Короп, М. Ю., & Гришко, Л. Г.** (2016). Сучасні проблеми галузі фізичного виховання в аспекті здоров'язбереження учнів та студентів. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт*. Вип. 139. Т. I. Чернігів : ЧНПУ. С. 300–306. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuPN_2016_139\(1\)_67.pdf](http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuPN_2016_139(1)_67.pdf)
5. **Джуринський, П. Б.** (2012). Теоретичні і методичні засади підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної професійної діяльності: монографія, Одеса: В-во ТОВ «Лерадрук». 422 с.
6. **Д'яченко, Т. В.** (2008). Актуальність наукового дослідження проблем професійної підготовки фізичних реабілітологів. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*, № 2. С. 53–56. URL: <https://www.sportpedagogy.org.ua/html/journal/2008-02/08dtvtpr.pdf>.
7. **Закон України «Про вищу освіту»** (2014) від 01.07.2014 № 1556-VII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18.pdf>
8. **Закон України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я»** (2020). Про внесення змін від 9 серпня 2023 року N 3301-IX. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/t233301?an=42&ed=&dtm=&le=.pdf>
9. **Калінічева, Г.** (2014). Вища освіта України в контексті сучасних цивілізаційних змін. *Українознавчий альманах*. Київ: КНУ ім. Т. Шевченка, Вип. 17. С. 146–149.
10. **Калінічева, Г. І., Худолей, В. Ю., & Чікарькова, М. Ю.** (2019). Університет у сучасному суспільстві: місія, проблеми, виклики : колективна монографія. Чернігів : ЧНТУ. 252 с.
11. **Луговий, В. І., Слюсаренко, О. М., & Таланова, Ж. В.** (2012). Ключові поняття сучасної педагогіки: навчальний результат, компетентність, кваліфікація. *Педагогічна і психологічна науки в Україні: НАПН України*. К., Т. 1: Загальна педагогіка та філософія освіти. С. 23–38.
12. **Лянной, Ю. О.** (2017). Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04. Київ. 674 с. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/15165.pdf>

13. **Національна стратегія з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року** «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація» (2016). URL: <http://www.president.gov.ua/documents/422016-19772.pdf>

14. **Носко, М. О., & Белих, С. І.** (2013). Концепція вдосконалення підготовки викладачів для здійснення особистісно зорієнтованого фізичного виховання *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету*. Вип. 109. Чернігів ЧНПУ. С. 220–222.

15. **Освіта України в умовах воєнного стану: управління, цифровізація, євроінтеграційні аспекти** (2022) : збірник тез доповідей IV Міжнародної науково-практичної конференції. Київ : ДНУ «Інститут освітньої аналітики». 360 с.

16. **Пюрко, В., Христова, Т., & Казакова, С.** (2022). Україно-європейські тренди професійної підготовки фахівців з фізичної терапії й ерготерапії. Сучасні тенденції забезпечення якості підготовки фахівців: проблеми та шляхи їх вирішення в умовах глобалізації та євроекономічної інтеграції : монографія. Кам'янець-Подільський : Подільський державний університет; Херсон : Олді+. С. 133–142.

17. **Тоцька, О. Л.** (2020). Концептуальні засади управління розвитком вищої освіти в Україні: трансформація напрямів державної політики. *Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку*, №22. С. 64–70.

18. **Фастівець, А. В.** (2024). Теорія і практика підготовки фахівців з фізичної терапії та ерготерапії у процесі вивчення природничих дисциплін: автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Полтава. 45 с. URL: http://pnpu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/03/referat_25.03.20241.pdf

19. **Чернишова, Р. Є., Гузій, Н. В., & Ляхоцький, В. П.** (2014). Термінологічний словник з основ підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів післядипломної педагогічної освіти. Київ: ДВНЗ «Університет менеджменту освіти». 230 с.

20. **Garkusha, S. V.** (2014). State policy on the health and healthy lifestyles for children and youth in Ukraine. *Studia Universitatis Moldaviae. Seria: Științe ale Educației. Pedagogie*. Chișinău: Universitatea de Stat din Moldova, №. 5(75). pp. 95–96.

REFERENCES

1. **Andrushchenko, V. P., & Bondar, V. I.** (2015). Modernizatsiya pedahohichnoyi osvity v konteksti vyklykiv XXI stolittya [Modernization of pedagogical education in the context of the challenges of the XXI century]. *Yevropeys'ki pedahohichni studiyi [European Pedagogical Studies,]*, Vol. 5–6. pp. 54–63. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/epc_2015_5-6_8.pdf [in Ukrainian]

2. **Bielikova, N. O.** (2012). Kontseptual'ni pidkhody do formuvannya hotovnosti maybutnikh fakhivtsiv z fizychnoyi reabilitatsiyi do zdorov'yazberezhuval'noyi diyal'nosti [Conceptual approaches to the formation of readiness of future physical rehabilitation specialists for health-preserving activities]. *Pedahohika, psykholohiya ta medyko-biologichni problemy fizychnoho vykhovannya i sportu [Pedagogy, psychology and medical and biological problems of physical education and sports]*, № 1. pp. 17–21 [in Ukrainian]

3. **Bielikova, N. O.** (2012). Teoretyko-metodychni zasady pidhotovky maybutnikh fakhivtsiv z fizychnoyi reabilitatsiyi do zdorov'yazberihayuchoyi diyal'nosti [Theoretical and methodological principles of training future specialists in physical rehabilitation for health-preserving activities]. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Kyiv. 45 s. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/7876.pdf> [in Ukrainian]

4. **Harkusha, S. V., Harkusha, V. V., Korop, M. Yu., & Grishko, L. G.** (2016). Suchasni problemy haluzi fizychnoho vykhovannya v aspekti zdorov' yazberezheniya uchniv ta studentiv [Modern problems of the field of physical education in the aspect of health protection of pupils and students]. *Visnyk Chernihivs'koho natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni*

T.H. Shevchenka. *Seriya: Pedahohichni nauky. Fizychno vykhovannya ta sport [Bulletin of the Chernihiv National Pedagogical University named after T.G. Shevchenko. Series: Pedagogical sciences. Physical education and sports]*, Vol. 139. T. I. Chernihiv: ChNPU. pp. 300–306. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuPN_2016_139\(1\)_67.pdf](http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuPN_2016_139(1)_67.pdf) [in Ukrainian]

5. **Dzhurynskyi, P. B.** (2012) Teoretyko-metodychni osnovy pidhotovky maybutnikh uchyteliv fizychnoho vykhovannya do zdorov"yazberihayuchoyi profesiynoyi diyal'nosti: *monohrafiya*. [Theoretical and methodical principles of training future teachers of physical education for health-preserving professional activity: *monograph*], Odesa: In-vo LLC «Leradruk». 422 s. [in Ukrainian]

6. **D'yachenko, T. V.** (2008). Aktual'nist' naukovoho doslidzhennya problem profesiynoyi pidhotovky fizychnykh reabilitolohiv [The relevance of scientific research on the problems of professional training of physical rehabilitation specialists]. *Pedahohika, psykhologhiya ta medyko-biologichni problemy fizychnoho vykhovannya i sportu [Pedagogy, psychology and medico-biological problems of physical education and sports]*, № 2. pp. 53–56. URL: <https://www.sportpedagogy.org.ua/html/journal/2008-02/08dtvtpr.pdf>.

7. **Zakon Ukrainy «Pro vyshchu osvitu»** (2014). [Law of Ukraine «On Higher Education»] vid 01.07.2014 № 1556-VII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18.pdf> [in Ukrainian]

8. **Zakon Ukrainy «Pro reabilitatsiyu u sferi okhorony zdorov'ya»** (2020). [Law of Ukraine «On rehabilitation in the field of health care»]. Pro vnesennya zmin vid 09 serpnia 2023 roku № 3301-IX URL: <https://ips.ligazakon.net/document/t233301?an=42&ed=&dtm=&le=>. pdf [in Ukrainian]

9. **Kalinicheva, G.** (2014). Vyscha osvita Ukrainy v konteksti suchasnykh tsyvilizatsiynykh zmin [Higher education of Ukraine in the context of modern civilizational changes]. *Ukrayinoznavchyy a'manakh [Ukrainian studies almanac]*, Kyiv: KNU named after T. Shevchenko, Vol. 17. pp. 146–149 [in Ukrainian]

10. **Kalinicheva, G. I., Khudoley, V. Yu., & Chikarkova, M. Yu.** (2019). Universytet u suchasnomu suspil'stvi: misiia, problemy, vyklyky: *kolektyvna monohrafiya*. [University in modern society: mission, problems, challenges: *collective monograph*], Chernihiv: ChNTU, 2019. 252 s. [in Ukrainian]

11. **Lugovy, V. I., Slyusarenko, O. M., & Talanova, Zh. V.** (2012). Klyuchovi ponyattya suchasnoyi pedahohiky: osvritniy rezul'tat, kompetentnist', kvalifikatsiya [Key concepts of modern pedagogy: educational result, competence, qualifications]. *Pedahohichni ta psykhologichni nauky v Ukraini: NAN Ukrainy [Pedagogical and psychological sciences in Ukraine: National Academy of Sciences of Ukraine]*, K., T. 1: Zahal'na pedahohika i filosofiya osvity. pp. 23–38 [in Ukrainian]

12. **Liannyo, Yu. O.** (2017). Teoretyko-metodychni osnovy profesiynoyi pidhotovky maybutnikh mahistriv fizychnoyi reabilitatsiyi u vyshchykh navchal'nykh zakladakh [Theoretical and methodological foundations of professional training of future master's in physical rehabilitation in higher educational institutions]. *Doctor's thesis*, Kyiv. 674 s. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/15165.pdf> [in Ukrainian]

13. **Natsional'na stratehiya zdorovoyi rukhovoyi aktyvnosti v Ukraini na period do 2025 roku «Rukhova aktyvnist' – zdorovyy sposib zhyttia – zdorova natsiya»** (2016). [National strategy for healthy physical activity in Ukraine for the period until 2025 «Physical activity – healthy lifestyle – healthy nation»]. URL: <http://www.president.gov.ua/documents/422016-19772.pdf> [in Ukrainian]

14. **Nosko, M. O., & Belykh, S. I.** (2013). Kontseptsiya vdoskonalennya pidhotovky vchytelya do realizatsiyi osobystisno zoriyentovanoho fizychnoho vykhovannya [The concept of improving the training of teachers for the implementation of personally oriented physical education]. *Visnyk Chernihivs'koho natsional'noho pedahohichnoho universytetu [Bulletin of*

the Chernihiv National Pedagogical University], Vol. 109. Chernihiv ChNPU. pp. 220–222 [in Ukrainian]

15. **Osvita Ukrainy v umovakh voyennoho stanu: upravlinnya, tsyfrovizatsiya, yevrointehratsiyni aspekty** (2022). [Education of Ukraine under martial law: management, digitalization, European integration aspects]: *Zbirnyk tez dopovidey IV Mizhnarodnoyi naukovo-praktychnoyi konferentsiy*. [Book of Abstracts of the IV International Scientific and Practical Conference], Kyiv: SSI «Institute of Educational Analytics». 360 s. URL: https://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2022/12/book-of-abstracts_ssi-iea_2022.pdf [in Ukrainian]

16. **Pyrko, V., Hristova, T., & Kazakova, S.** (2022). Ukrayins'ko-yevropeys'ki tendentsiyi profesiynoyi pidhotovky fakhivtsiv z likuval'noyi fizkul'tury ta erhoterapiyi. Suchasni tendentsiyi zabezpechennya yakosti pidhotovky fakhivtsiv: problemy ta shlyakhy yikh vyrishennya v umovakh hlobalizatsiyi ta yevropeys'koyi ekonomichnoyi intehratsiyi: *monohrafiya*. [Ukrainian-European trends in professional training of specialists in physical therapy and occupational therapy. Modern trends in ensuring the quality of specialist training: problems and ways to solve them in the conditions of globalization and European economic integration: *monograph*], Kamianets-Podilskyi: Podilsk State University; Kherson: Oldi+. pp. 133–142. [in Ukrainian]

17. **Totska, O. L.** (2020). Kontseptual'ni zasady upravlinnya rozvytkom vshchoyi osvity v Ukraini: transformatsiya napryamiv derzhavnoyi polityky [Conceptual principles of management of the development of higher education in Ukraine: transformation of the directions of state policy]. *Problemy innovatsiyno-investytsiynoho rozvytku* [*Problems of innovation and investment development*], № 22. pp. 64–70 [in Ukrainian]

18. **Fastivets', A. V.** (2024). Teoriya i praktyka pidhotovky fakhivtsiv z likuval'noyi fizkul'tury ta erhoterapiyi v protsesi vyvchennya pryrodnychyykh dystsyplin [Theory and practice of training specialists in physical therapy and occupational therapy in the process of studying natural sciences]. *Extended abstract of Doctor's thesis*. URL: http://pnp.u.edu.ua/wp-content/uploads/2024/03/referat_25.03.20241.pdf [in Ukrainian]

19. **Chernyshova, R. E., Guziy, N. V., & Lyakhotskyi, V. P.** (2014). Terminolohichnyy slovnyk z osnov pidhotovky naukovykh i naukovo-pedahohichnykh kadriv pislyadyplomnoyi pedahohichnoyi osvity. [Terminological dictionary on the basics of training of scientific and scientific-pedagogical personnel of postgraduate pedagogical education]. Kyiv: University of Educational Management. 230 s. [in Ukrainian]

20. **Garkusha, S. V.** (2014). State policy on the health and healthy lifestyles for children and youth in Ukraine. *Studia Universitatis Moldaviae. Seria: Ştiinţe ale Educaţiei. Pedagogie*. Chişinău: Universitatea de Stat din Moldova, №. 5(75). pp. 95–96. [in Moldova]